

אמה, ואין צריך אלא לעקמה כדי לקרבה לסכך, אבל הכא, דלא חזיא לדופן, לפי שהיא גבוהה מעשרים אמה, (48) אימא לא, אפשר שלא נאמרה ההלכתא של דופן עקומה להכשירה כדופן הסוכה, שכן לא נאמר דין זה אלא לקרב את הדופן לסוכה, ולא ליצור דופן חדשה שלא היתה קודם.

לכן קא משמע לן, שאף לצורך זה נאמרה הלכה זו.

ומוסיפה הגמרא: היתה הסוכה גבוהה מעשרים אמה, ובנה בה איצטבא באמצעיתה, באופן שאינה סמוכה לאחת הדפנות,

אזי, אם יש משפת איצטבא ולדופן מרחק של ארבע אמות לכל רוח ורוח, הסוכה פסולה. הואיל ואין דפנות סביב האיצטבא, ואי אפשר לקרב את דפנות הסוכה על ידי "דופן עקומה", שכן הן מרוחקות מהאיצטבא ארבע אמות.

אבל אם היה המרחק בין דפנות הסוכה לאיצטבא פחות מארבע אמות, הסוכה כשרה, משום דאמרינן דופן עקומה מכל צד, ויש לסוכה דפנות מכל רוחותיה.

ומקשה הגמרא: מאי קא משמע לן הגמרא, דאמרינן דופן עקומה, היינו הך — דבר זה

נתחדש כבר בהלכה קודמת!?

ומתרתת הגמרא: מהו דתימא, דופן עקומה מרוח אחת אמרינן, דהיינו, אם שתי דפנות סמוכות לה, ודופן אחת מרוחקת ממנה. אבל דופן עקומה מכל רוח ורוח לא אמרינן, קא משמע לן, שאף מארבע רוחותיה אומרים דופן עקומה.

עתה מבארת הגמרא הלכה נוספת:

שנינו במשנה: סוכה שאינה גבוהה עשרה טפחים פסולה. ואם היתה הסוכה פחותה מעשרה טפחים גובה, וחקק בה גומה באמצעה, כדי להשלימה לעשרה טפחים כנגד הגומה, ויש באותה גומה שטח של שבעה על שבעה טפחים כדי הכשר סוכה, אלא שדפנותיה של הסוכה מרוחקים ממנה,

אם יש משפת החקק ולכותל הסוכה שלוש טפחים, הסוכה פסולה. כי אין דפנות הסוכה מתיחסות לסוכה, כיון שהן מרוחקות משפת החקק [שבו יש הכשר סוכה] שלשה טפחים,

אבל אם יש משפת החקק לכותל פחות ב-ת משלושה טפחים, הסוכה כשרה. לפי שקבלה היא בידינו, הלכה למשה מסיני, שאם שני דברים מרוחקים זה מזה פחות משלושה

48. נתבאר על פי רש"י. ומוכח, שכמו דילפינן שאין להניח את הסכך למעלה מעשרים אמה, כמו כן אין לעשות את הדפנות גבוהים מעשרים, שאם לא כן מדוע דופן הגבוהה מעשרים לא חזיא לדופן.

וכתב הקהילות יעקב סימן ג, שכל פסול סוכה למעלה מעשרים אמה אינו אלא בדפנות

ולא בסכך. שאם לא כן, מה מועיל בסוכה הגבוהה מעשרים למעטה בקרקעיתה, הרי יש בזה חסרון של "תעשה ולא מן העשוי"?! אלא ודאי זהו פסול בדפנות, ובדפנות לא נאמר דין "תעשה ולא מן העשוי". [ועיין במאירי ובילקוט מפרשים דף ג ב].

טפחים, רואין אותם כאילו הם סמוכים זה לזה, ודין זה נקרא "לבוד". (49) (50)

אמות סניא, הרי היא כשרה משום דופן עקומה.

ומקשה הגמרא: **מאי שנא התם**, לגבי סוכה הגבוהה מעשרים ובנה בה איצטבא, **דאמרת**, אם היו המחיצות מרוחקות מן הסכך **פחות מארבע אמות**, הסוכה כשרה, **ומאי שנא הכא**, בסוכה הפחותה מעשרה טפחים, **דאמרת** שהיא כשרה דוקא אם מרוחקות הדפנות מהסוכה **פחות משלושה טפחים**, אבל אם היו מרוחקות יותר הסוכה פסולה?!

אבל **הכא**, שמחיצותיה פחותות מעשרה טפחים, ואין שם דופן עליהם, ועתה רצוננו על ידי ההלכה של דופן עקומה **לשוויא דופן**, לעשותם לדופן, על ידי שנדון כאילו נעקם הדופן עד כנגד מקום החקק, לכן, דוקא אם הדופן מרוחקת **פחות משלושה טפחים**, **אין**, אז הסוכה כשרה. **ואי לא** מרוחקת פחות משלושה, אלא יותר, **לא!** ופסולה. (51)

ומבאר הגמרא: **התם**, בסוכה הגבוהה מעשרים, **דאיתיה לדופן**, יש דופן קיימת, שכן דופן הגבוהה מעשרה טפחים שמה דופן, לכן, אם הדופן מרוחקת **פחות מארבע**

הלכה נוספת מבאר הגמרא:

היתה הסוכה **גבוהה מעשרים אמה**, ובנה בה בתוכה **עמוד שהוא גבוה עשרה טפחים**,

49. ובטעם הדבר, כתב רש"י: שני דברים המרוחקים זה מזה פחות משלושה טפחים, נידונים כסמוכים זה לזה מדין "לבוד". ולפיכך, חשבינן ליה כאילו החקק לבוד, ומגיע עד הכותל. ומשמע לכאורה, שיכול לשבת בסוכה זו אף חוץ לחקק, על שפתו עד מקום הכותל, על אף שמחוץ לחקק אין גובה עשרה.

אור פחות משלושה טפחים שאינו פוסל בסוכה קטנה [שאינן בה ז' על ז' טפחים], ואין הוא ממצט את שיעור הסוכה, ואפילו הכי, כל שאין בחקק שיעור הכשר סוכה, הסוכה פסולה, ואין המקום שחוצה לו מצטרף להשלים שיעור הסוכה. והטעם, לפי שכל שאין לה חלל בגובה י' טפחים רחב כשיעור הכשר סוכה, נחשבת היא דירה סרוחה. אכן דעת המכתם, שאף אם אין בה שבעה על שבעה טפחים אלא בצירוף המקום חוץ לחקק, הסוכה כשרה. וראה עוד בילקוט מפרשים.

וכן כתב המאירי: "הכל מודים שאוכל וישן חוץ לחקק, שהרי לבוד הוא".

אבל הטור [אורח חיים סימן תרל"ג] כתב, שהסוכה כשרה רק בתוך החקק. והבית יוסף תמה על דבריו, מאי שנא מהיתה גבוהה עשרים אמה ובנה בה איצטבא, שכשרה כולה לדעת רש"י מדין פסל? וראה בילקוט מפרשים.

51. כתב השפת אמת: סוכה שהיא גבוהה עשרה טפחים והוצין יורדין לתוכה, שפסולה לדעת רבא משום שנחשבת "דירה סרוחה", אם חקק בתוכה בפחות מארבע אמות סמוך לדופן, הסוכה כשרה מדין דופן עקומה. היות ואין חסרון בשיעור הדפנות, שהרי הן גבוהות עשרה טפחים, אלא החסרון הוא בישיבת הסוכה, ולזה מועיל החקק.

50. כתב הר"ן: דוקא כשיש בחקק שיעור הכשר סוכה הסוכה כשרה על ידי החקק, אבל אם אין החקק רחב שבעה טפחים הסוכה פסולה, אף שאין המקום חוץ לחקק נחשב כמבוטל, ואינו ממצט את שיעור הסוכה, וכמו שמצינו לגבי

להחשיבה כעולה למעלה, ואין מחיצה פחותה מעשרה טפחים].

אמר ליה רבא: דוקא בשבת נאמרה ההלכה של "גוד אסיק מחיצתא", וניתן להחשיב את העמוד כרשות היחיד, אבל בסוכה **בעינן מחיצות הניכרות דוקא, וליכא.**

וביאור החילוק בין שבת לסוכה: יסוד דין "גוד אסיק", הוא שעל ידי הלכה זו נחשב המקום שבתוך המחיצות כרשות נפרדת מרשות הרבים שחוצה לו. וזה שייך רק בשבת, שענינה הוא חילוק רשויות. אבל סוכה ענינה הוא שתהיה כעין דירה, ולכן היא צריכה מחיצות ממש. (54) (55)

ויש בו ברוחבו שיעור כדי הכשר סוכה, (52) שהוא שבעה טפחים על שבעה טפחים, והעמוד רחוק מהדפנות הרבה, ואי אפשר להכשירו על ידי דופן עקומה.

סבר אביי למימר, הסוכה כשרה, משום דאמרינן "גוד אסיק מחיצתא". כלומר, רואין כאילו עולים צידי העמוד כמחיצות סביבותיו עד הסכך, והן מחיצות הסוכה. וסוכה כשרה היא, לפי שמקרקע העמוד לסכך יש פחות מעשרים אמה. (53)

ובעמוד שהוא גבוה פחות מעשרה טפחים אי אפשר לומר "גוד אסיק מחיצתא", כי רק כאשר יש מחיצה קיימת אמרינן "גוד אסיק"

שאינן גבוהות אלא עשרה, להחשיבן כסמוכות לסכך? ! וכן הביא הערוך לנר מדברי הריטב"א להלן, דנקט, שאף במחיצות י צריך דין גוד אסיק כדי להחשיבן סמוכות לסכך.

ואפשר שסבר הר"ן כמשמעות דברי רש"י, שאם היו הדפנות גבוהות עשרה, הסוכה הסוכה כשרה אף ללא ההלכתא של "גוד אסיק". אכן הראב"ה סימן תרנד, והמאירי בדף טז א, והב"ח סימן תרלב, והקרבן נתנאל סימן לא, נקטו שאם היתה הסוכה גבוהה הרבה ומחיצותיה גבוהות עשרה, צריך דין גוד אסיק כדי להכשירה. וכן יש לדקדק מדברי התוספות ד"ה פחות בסוף דבריהם.

54. ר"ן וריטב"א. והפרי מגדים מסתפק בבור עמוק עשרה טפחים, שנעץ על שפתו ארבעה קונדסין גבוהים וסיכך על גביהן, האם גם במקרה זה אמרינן גוד אסיק, או שצריך מחיצות הניכרות בחוץ דוקא, [סימן תרל"ג אשל אברהם ס"ק ט].

55. כתב הר"ן: דין מחיצות הניכרות הוא דוקא לענין סוכה, דבעינן מחיצות הניכרות כעין דירה,

52. הקשה השפת אמת: מדוע נקטה הגמרא מחלוקת זו בסוכה הגבוהה מעשרים אמה שבנה בה עמוד, ולא איירי במסכך על גבי עמוד שנעץ בו ארבעה קונדסין? ! ומחדש, שבזה אף אביי יודה דפסולה משום שאין בה מחיצות הניכרות, ורק בסוכה הגבוהה מעשרים אמה שיש לה מחיצות, ולאחר שנכשירה על ידי העמוד תהיה כשרה כולה מדין פסל, סבר אביי שנחשבות מחיצותיה ניכרות.

53. כתב רש"י: גוד אסיק מחיצתא של עמוד שמבחוץ סביב, הגביהם עשרה טפחים סביבות ראשו, והרי יש בהן גובה עשרה. ומשמע מתוך פירושו, שאפילו אם היתה הסוכה גבוהה מעשרה טפחים, והדפנות לא היו אלא עשרה, אין צריך להלכתא של "גוד אסיק" להחשיב את המחיצות כסמוכות לסכך, כיון שאפילו סוכה שהיא גבוהה הרבה דיה במחיצות גבוהות עשרה.

אמנם יעויין בר"ן שכתב, כיון שצריך בסוכה "מחיצות הניכרות", לא שייך גוד אסיק בסוכה. והקשה הפני יהושע, מדוע לא שייך דין גוד אסיק בסוכה, הרי צריך גוד אסיק במחיצות

תנו רבנן: נעץ ארבעה קונדיסין, עמודים, וסיכך על גבן ולא עשה דפנות לסוכה, רבי יעקב מכשיר את הסוכה, וחכמים פוסלין.

אמר רב הונא: מחלוקת רבי יעקב וחכמים בברייתא, היא דוקא אם נעץ את הקונדיסין על שפת חגג, בקצה הגג ממש כנגד כותלי הבית.

דרבי יעקב סבר: אמרינן גוד אסיק מחיצתא, ורואין כאילו עולים כתלי הבית עד הסכך ממש. והם אינם כמחיצות של עמוד שלא נאמר בהן גוד אסיק, לפי שכאן

ניכרות הן יותר, הואיל והן גודרות את חלל הבית, ואף שאינן ניכרות בסוכה, מכל מקום, ניכר שמחיצות הן.

ורבנן סברי: אף כאן לא אמרינן גוד אסיק מחיצתא, כיון שאין המחיצות ניכרות למעלה בסוכה.

אבל אם נעץ את הקונדיסין באמצע החגג, שאי אפשר לומר גוד אסיק מחיצתא, לדברי הכל הסוכה פסולה, שהרי אין מחיצות סביבותיה. (56) (57)

אבל לענין שבת, אמרינן גוד אסיק אף אם אינן ניכרות. וביאור דבריו, דחלוק דין מחיצות שבת ממחיצות סוכה. מחיצות שבת, תכליתם חלוקת הרשויות. ולענין זה כל שיש עשרה טפחים בין רשות הרבים לרשות היחיד, די בכך. אבל מחיצות סוכה, ענינם הוא, כיון שהסוכה היא דירתו לכל שבעת ימי החג, יש לעשותה כעין בית, ולכך יש להקיפה במחיצות. לכן דוקא מחיצות סוכה יש לעשותן ניכרות כעין בית, אבל לענין שבת, די בכך שעל ידי ההלכה של גוד אסיק נחשב המקום מוקף מחיצות.

אבל הריטב"א כתב, שודאי אף בשבת צריך מחיצות הניכרות דוקא, אלא שבסוכה צריך מחיצות הניכרות ונראות עמה, אבל לענין שבת לא צריך שיהיו נראות עמה דוקא. ולכן אם יש מחיצות עשרה למטה מהרשות, גם המקום למעלה נחשב כרשות היחיד. אבל לענין סוכה, דוקא אם הדפנות ניכרות בסוכה מהני.

והנה עד עתה נקטנו כפי המתבאר בדברי הריטב"א, שצריך מחיצות הניכרות מדין הסוכה, כדי שתהא כעין דירה. אבל המאירי כתב: "דכל שאין המחיצות ניכרות לא אמרינן גוד אסיק". ומבואר בדבריו, שדין מחיצות הניכרות אינו מדיני הסוכה כדי שתהא כעין

דירה, אלא זו הלכה בגוד אסיק, דכל שאין מחיצותיה ניכרות, לא נאמר בה דין גוד אסיק. ועיין באריכות בילקוט מפרשים.

56. וכתב הריטב"א: אם היתה הסוכה באמצע החגג, דליכא למימר "גוד אסיק", הסוכה פסולה לדברי הכל, ואפילו היתה מרוחקת משפת החגג פחות משלושה טפחים אין להכשירה, ד"גוד ולבוד לא אמרינן".

וביאור דבריו, שאין אומרים שתי הלכות יחד בהכשר סוכה אחת, והיינו להחשיב את המקום כלבוד לשפת החגג, ולאחר מכן להכשיר את הסוכה מדין גוד אסיק. וראה ר"ן, ונרחיב בזה אי"ה להלן דף טז א, ובריטב"א שם, שמשמע מדבריו להיפך ויש לחלק.

57. כתב הרמב"ם [סוכה פרק ד הלכה יא]: נעץ ארבעה קונדיסין על ארבעה זוויות החגג וסיכך על גבן, הואיל והסיכוך על שפת החגג, הסוכה כשרה, ורואין את המחיצות התחתונות כאילו הן עולות למעלה על שפת הסיכוך. [וראה מגיד משנה]. ובהלכה י"ד כתב הרמב"ם: בנה עמוד ויש בו הכשר סוכה, פסולה שאין אלו מחיצות הניכרות. ויש להבין, מדוע לדעת הרמב"ם על

מחיצתא".

או דלמא, בין בזו [באמצע הגג] ובין בזו [על שפת הגג] מחלוקת.

ומסקנת הגמרא: תיקו.⁽⁵⁹⁾

מיתבי מהברייתא, לרב הונא המפרש, שרבי יעקב וחכמים נחלקו בסוכה שעשאה על שפת הגג:

נעין ארבע קונדסין בארין וסיכך על גבן, רבי יעקב מכשיר את הסוכה וחכמים פוסלין.

ומקשה הגמרא: והא "אריין" דכאמצע הגג דמו, ולא שייך לומר שם דין "גוד אסיק", וקא מכשיר רבי יעקב את הסוכה, ומוכח שטעמו משום דיומדין, ולא משום גוד אסיק!?

ורב נחמן אמר: בנעין את הקונדסין באמצע הגג מחלוקת רבי יעקב וחכמים בברייתא.

וטעמו של רבי יעקב הוא, שהקונדסין עצמם נחשבים מחיצות, וכגון שרחבין טפח מכל צידיהן, ועשויין כעין זוית ישרה, ונקראים "דיומדין" [דו עמודים — שני עמודים]. ועומדים העמודים זה מול זה, ולכל אחת מרוחות הסוכה יש תחילה וסוף של דופן, וכיון שרחבים טפח, נחשב הדבר כאילו כל אותו הצד סתום במחיצה, כמבואר להלן.⁽⁵⁸⁾

ולדעת חכמים, אין הסוכה כשרה, עד שיהיו לה שתי מחיצות עשויות כהלכתן, ולשלישית די בטפח.

ומסתפקת הגמרא: איבעיא להו: האם לדעת רב נחמן, רק באמצע הגג היא מחלוקת רבי יעקב וחכמים, אבל על שפת הגג דברי הכל כשרה, ומודים הכל דאמרינן "גוד אסיק

דין דיומדין ממחיצות העשויות כהלכתן, הואיל ואם לא יעשה ארבעה דיומדין לא יראה המקום מוקף מחיצות, ולא יועיל אפילו להשלים לשלוש דפנות.

59. וביאור הדברים, ראה ביאורו של החזון איש המובא בהערה בהמשך הגמרא. וכתב הרא"ש: כיון דסלקא בתיקו, עבדינן לחומרא כרבנן דפסלו בזו ובזו, ואליאב דרב נחמן שבין בזו ובין בזו מחלוקת, ולכך השמיטה הרב אלפסי. אבל הרי"ן גאות כתב, דרב שרירא גאון לא גרס "איבעיא להו", אלא הכי גרסינן: ורב נחמן אמר באמצע הגג מחלוקת, אבל על שפת הגג דברי הכל כשרה. ופסקינן כרב נחמן."

שפת הגג אמרינן גוד אסיק, ובעמוד לא! ומבאר הגר"ח הלוי שיש לחלק בין עמוד לשפת הגג, וכמו שחילקו התוספות, שעל שפת הגג נחשבות המחיצות ניכרות משום שניכרות בבית, אבל בעמוד אין המחיצות ניכרות כלל. ועיין בילקוט מפרשים.

58. הקשה השפת אמת: כיון שמדובר כאשר יש בעוביין של הקונדסין טפח וכשרים מתורת דיומד, מדוע דנה הגמרא בקונדסין העומדים באמצע הגג דוקא, ולא בקונדסין הנוצצים בארין!?

עוד העיר שם: דבסוגיין מבואר שצריך ארבעה דיומדין, ולכאורה כיון שאין צריך בסוכה אלא שלוש דפנות, די בשני דיומדין ושני קונדסים רגילים! ובפשטות יש לבאר, דחמור

ומסיקה הגמרא: **תויבתא דרב הונא**, תויבתא.

עתה דנה הגמרא: **לימא תהוי תויבתא דרב הונא בתרתיה**:

א. לגבי מה שאמר שבאמצע הגג, דברי הכל פסולה. כי בברייתא מוכח שנחלקו בזה ורבי יעקב מכשיר.

ב. לגבי מה שאמר מחלוקת על שפת הגג, ולדעת חכמים לא אמרינן גוד אסיק מחיצתא. ובברייתא משמע שלדברי הכל כשרה, ואף לדעת חכמים אומרים גוד אסיק מחיצתא.

דוחה הגמרא: **אמר לך רב הונא**, לא!

פליגי באמצע הגג, והוא הדין דפליגי על שפת הגג. והיינו, אף שלדעת הכל אין אומרים גוד אסיק מחיצתא, הכשיר רבי יעקב, בין אם היתה הסוכה באמצע הגג, ובין אם היתה על שפתו, משום "דיומדין", ולרבנן הסוכה פסולה, דלא הכשירו משום דיומדין.⁽⁶⁰⁾ והאי דקמפילגי באמצע הגג, אף שגם על שפת הגג נחלקו באותו הדין – האם דיומדין דינם כמחיצות, או לא, להודיעך כוחו דרבי יעקב, דאפילו באמצע הגג מכשיר את הסוכה משום דיומדין. כי

אם לא היו נחלקים בשפת הגג, היה מקום לומר שטעמו של רבי יעקב הוא מצד גוד אסיק ולא מצד דיומדים, ולא היינו יודעים שהוא מכשיר גם באמצע הגג.⁽⁶¹⁾

תנו רבנן: נעין ארבע קונדסין עגולים בארין, וסכך על גבן.

רבי יעקב אומר: רואין, כל שיש בעוביין שיעור רוחב כזה שאילו יחקקו, שאם יחתכו את הקונדסים המעוגלים, וירבעום, ויחלקו אותם מבפנים, ויעשום כעין זוית ישרה, עד אשר יש בהן, בקונדסים, בצלעות הזוויות, טפח לכאן וטפח לכאן, הרי הם נדונים משום דיומד, ואפשר להשתמש בהן כמחיצות סוכה.

ואם לאו, שאינן עבים כל כך, אין נדונין משום דיומד.

שהיה רבי יעקב אומר: שיעור דיומדי סוכה, הוא, אם יש בדיומד טפח לכל צד.

וחכמים אומרים: לא מועילות מחיצות של "דיומד" בסוכה, ואינה כשרה עד שיהיו שתיים כהלכתן – שתי דפנות שלמות צמודות באורך שבעה טפחים, אחת לאורכה ואחת לרוחבה, והדופן השלישית דיה שתהיה אפילו טפח, וכמו שיתבאר להלן ו ב.

60. על פי ביאורו של החזון איש.

61. מבאר החזון איש [סימן קנ"ט ה]: לפי הצד השני בגמרא, שבין בוז בין בוז מחלוקת, אין פרושו שנחלקו רבי יעקב וחכמים אי אמרינן גוד אסיק או לא, דאם כן מכשיר רבי יעקב על שפת הגג אפילו קונדסין שאין בעוביין טפח משום גוד אסיק, ומנין לנו להכניס מחלוקת

חדשה ביניהם.

אלא ספק הגמרא בדעת רב נחמן דאמר באמצע הגג מחלוקת, הוא, האם דוקא בשפת הגג הסוכה כשרה מדין גוד אסיק, ולא משום דיומדין כלל, או שלכולי עלמא לא אומרים גוד אסיק בסוכה, כיון שאין המחיצות ניכרות, ונחלקו גם בשפת הגג, האם הסוכה כשרה משום "דיומדין". והסיבה לכך שנקטה הגמרא

שנינו במשנה: **ושאינה גבוהה עשרה טפחים**
פסולה:

ודנה הגמרא: **מנלן הלכה זו?** (62)

ומביאה על כך הגמרא מימרא של
אמוראים:

איתמר: רב ורב חנינא, ורבי יוחנן ורב
חביבא, מתנו להך מילתא דלקמן.

ובמאמר מוסגר מוסיפה הגמרא, כי **בכולה**
סדר מועד, כל מקום שמזכירים כי האי זוגא,
את שני זוגות האמוראים הללו בגמרא יחד,
חילופי, יש שאינם גורסים רבי יוחנן,
ומעיילי במקומו את רבי יונתן.

ושני זוגות אמוראים אלו אמרו, שמכאן
למדים את הסיבה שסוכה אשר אינה גבוהה
עשרה טפחים, פסולה:

גובה **הארון** במשכן היה **תשעה** טפחים,
שנאמר [שמות כה י'], "ואמה וחצי קומתו".

ומדובר באמה בת שישה טפחים, ולא באמה
בת חמישה טפחים.

וכפורת, הכיסוי שמעל הארון, גובהה טפח.

הרי כאן, גובה הארון עם הכפורת שעליו,
עשרה טפחים.

וכתיב [שמות כה כב], "ונועדתי לך שם,
ודיברתי איתך מעל הכפורת".

ותניא, רבי יוסי אומר: מעולם לא ירדה א-ה
שכינה למטה, לעולם התחתון, ולא עלו משה
ואליהו למרום, שנאמר [תהילים קטז טז],
"השמים שמים לה, והארץ נתן לבני אדם".

אם כן, כיצד יתכן שדברה השכינה עם
משה מעל הכפורת, הרי לא ירדה השכינה
מעולם לעולם התחתון? אלא מכאן אתה
למד, שמגובה עשרה טפחים [שהוא מקום
הכפורת] נחשב המקום כרשות אחרת, ואינה

מחלוקתם באמצע הגג, אף שבדיומדין אין
חידוש באמצע הגג יותר משפת הגג, לאפוקי
מרב הונא, הסובר שדוקא בשפת הגג פליגי. וכן
כשנסתפקה הגמרא "פליגי באמצע הגג והוא
הדין שפת הגג", היינו, דגם בשפת הגג נחלקו
משום דיומדין, ולא משום גוד אסיק.

62. **מקשה הפני יהושע:** מדוע מחפשת הגמרא
פסוק להצריך גובה עשרה טפחים בסוכה, הרי
סוכה הפחותה מעשרה אינה ראויה לדירון,
ומסברא יש לפוסלה משום "דירה סרוחה", כמו
שנתפרש לעיל ד א לענין הוצין היורדין לתוך
עשרה?!

ומתרץ, מדובר כאשר לא היה הסכך מונח
על גבי הדפנות אלא על גבי יתדות גבוהות

למעלה מעשרה טפחים, וממילא אין זו דירה
סרוחה, ואפילו הכי צריך שגם המחיצות יהיו
גבוהות עשרה, ולהלכה זו מחפשת הגמרא
מקור. אמנם בהמשך הסוגיא משמע שלא
כדבריו, דאמרינן, "ממאי דבעינן עשרה לבר
מסככה, אימא בהדי סככה", ומבואר שהנידון
הוא על מקום הסכך, ולא על גובה הדפנות. אכן
לשיטת הרמב"ם שהבאנו לעיל ד א מיושב,
דין דירה סרוחה אינו אלא לכתחילה ובדיעבד
הסוכה כשרה, ובסוגיין מיירי שאם אינה גבוהה
עשרה פסולה אפילו דיעבד, ולהלכה זו מחפשת
הגמרא מקור. אבל לראשונים שפוסלים סוכה
סרוחה אפילו בדיעבד [הובאו הדברים לעיל,
וראה שער הציון סימן תרלג ס"ק כה] יש לישב
כתירוצו של הפני יהושע. וראה ילקוט